

СПРАВКА ЗА ОРИГИНАЛНИТЕ НАУЧНИ ПРИНОСИ

от

Дафинка Василева Сидова

по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в област на висше образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност, обявен в ДВ бр. 28/02.04.2024 г.

Справката е изготвена във връзка с изискванията на чл. 26, ал. 1 от Закона за развитие на академичния състав

ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД

Сидова, Д., 2023. Човешка сигурност чрез Европейско териториално сътрудничество: ползи, предизвикателства, перспективи (по примера на Република България). София: Научно-технически съюз по машиностроене „Индустрия 4.0“, ISBN 978-619-7383-32-4

Монографията е в обем от 291 страници и съдържа пет глави:

I. Човешката сигурност – съдържание и развитие

II. Методика за анализиране обезпечаването на човешката сигурност чрез Европейско териториално сътрудничество

III. Свобода от страх чрез трансгранично сътрудничество

IV. Свобода от недостиг чрез транснационално сътрудничество

V. Свобода за достоен живот чрез междурегионално сътрудничество

В библиографския списък са включени общо 245 източника, от които 60 са на български език, а останалите 185 – на английски език.

Първа глава се фокусира върху Концепцията за човешката сигурност от теоретичен и исторически аспект. Изясняват се същността, специфичните характеристики, особености и принципи на Концепцията за човешката сигурност. Проследява се историческото развитие на концепцията, в т.ч. ключовите етапи от формирането ѝ като политически и правен приоритет на международно и европейско равнище.

Във втората част на Първа глава се извършва сравнителен анализ по няколко критерия между Концепцията за човешката сигурност и Концепцията за „широката сигурност“, като резултатите от него имат приносен характер. Дискутира се стратегическата роля на Концепцията за човешката сигурност в Концепцията за националната сигурност, Концепцията за правата на човека и Концепцията за човешкото развитие.

Доказва се подтезата, че Концепцията за човешката сигурност, макар и „млада“ по развитие, се утвърждава като общовалидна и общозначима концепция, която има пряко отношение към всяка сфера на човешкия живот, развитие и благоденствие. Гарантирането и

обезпечаването ѝ допринасят за гарантиране и обезпечаване на останалите концепции, анализирани в Първа глава.

Първата част на Втора глава е с научен принос, тъй като се обособяват два основополагащи критерия, върху които да се изгради анализът в Трета, Четвърта и Пета глави. Първият критерий се извежда на база теоретичния анализ, разгърнат в Първата глава, и е обвързан с теорията на социалния конструктивизъм. Вторият критерий е прилежащ на функцията, която Европейското териториално сътрудничество има потенциала да изпълнява по отношение на човешката сигурност. Въвеждането на двата изследователски критерия – критерий за конструктивизъм и критерий за функционалност – прави възможно обвързването на теоретичния характер на монографичния труд и неговата практическа насоченост.

Друг важен научен принос е въвеждането на специфични четири метрики (брой реализирани проекти, обща стойност на реализираните проекти, обща стойност на европейското финансиране на реализираните проекти, брой на участниците в реализираните проекти), въз основа на които в Трета, Четвърта и Пета глави се структурират сравнителни анализи, като всяка от метриците отразява обезпечаването на конкретни ресурси в полза на човешката сигурност.

Във втората част на Втора глава се отделя специално внимание на трите стълба (свобода от страх, свобода от недостиг и свобода за достоен живот) и седемте измерения (политическа сигурност, лична сигурност, здравна сигурност, икономическа сигурност, продоволствена сигурност, екологична сигурност и общностна сигурност) на Концепцията за човешката сигурност, които допринасят за значимото ѝ място. Всеки стълб се изследва заедно с измеренията, които са най-тясно обвързани със същността на анализирания стълб. Стълбовете и измеренията обуславят първия основен критерий на анализ – конструктивисткия.

Последната част анализира втория критерий – функционалност, който се отнася до трите вида Европейско териториално сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално. Изяснява се тяхната същност и специфични характеристики, сфери на дейности и ползи.

Трета глава анализира ползите от трансграничното сътрудничество спрямо свободата от страх с нейните три измерения – политическа сигурност, лична сигурност и здравна сигурност. С приносен характер е проведеният сравнителен анализ по четирите метрики, в резултат на който се доказва, че българо-гръцкото трансгранично сътрудничество влошава капацитета си по отношение обезпечаването на свободата от страх, особено по въпросите лична сигурност и здравна сигурност.

Анализът в Четвърта глава се фокусира върху ползите от транснационалното сътрудничество, чрез които се обезпечават свободата от недостиг с двете прилежащи измерения – икономическа сигурност и продоволствена сигурност. Приносният момент е свързан с проведеният сравнителен анализ по четирите метрики, посредством който се доказва, че ползите от транснационалното сътрудничество за свободата от недостиг се повишават, като това допринася за по-добро обезпечаване на човешката икономическа сигурност и на продоволствената сигурност.

Пета глава представлява своеобразен анализ на ползите от междурегионалното сътрудничество, което се явява компонент на критерия за функционалност, чрез които се обезпечава свободата от недостиг, която е компонент на критерия за конструктивизъм, с двете прилежащи измерения – екологична сигурност и общностна сигурност. Както и в предходните две глави, с приносен характер е структурираният сравнителен анализ по четирите метрики, като се доказва, че капацитетът на междурегионалното сътрудничество, в което участва Република България, не се оползотворява достатъчно добре за обезпечаване на свободата за достоен живот.

В Трета, Четвърта и Пета глави на монографичния труд са очертани тенденции на развитие на ролята на трите вида Европейско териториално сътрудничество в обезпечаването на човешката сигурност и са формулирани препоръки, релевантни на констатираните дефицити, което също може да бъде възприето като научен принос на автора.

НАУЧНИ СТАТИИ

Sidova, D. (2021). HUMAN SECURITY CONCERNS RELATING TO ENVIRONMENTAL ISSUES IN INTEGRATION OF THE WESTERN BALKANS IN NATO AS A GUARANTEE FOR REGIONAL STABILITY. Skopje: Center for International and Development Studies Skopje. ISBN 978-608-245-725-3 pp. 66-79

Анализира се значението и стойността на човешката сигурност в контекста на екологичното измерение. Освен това, статията обяснява какво представляват правата на човека с екологичен характер и как НАТО ги възприема през призмата на своите стратегии, приоритети и дейности. Териториалният обхват е върху Западните Балкани и партньорството между този регион и НАТО, което е от съществено значение и решаващо за предотвратяването и смекчаването на рисковете и заплахите за околната среда. Приносното значение е свързано с формулираните препоръки за утвърждаването на НАТО като лидер в гарантирането на правата на човека с екологичен характер, което от своя страна да осигури стабилност в Западните Балкани в контекста на екологичната сигурност.

НАУЧНИ СТУДИИ

Сидова, Д. (2022). Ролята на Организацията на Северноатлантическия договор за опазване на културното наследство. В Димитров, Вл. (съст. и науч. ред.) Културно наследство – състояние и перспективи. Сборник с доклади от конференция в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Любен Прашков, НБУ, С., 416-435, ISBN 978-619-233-229-7 (печатно издание), ISBN 978-619-233-230-3 (електронно издание <https://publishing-house.nbu.bg/bg/elektronni-izdaniq/knigi/kulturno-nasledstvo-systoqnie-i-perspektivi-sbornik-s-dokladi-ot-konferenciq-v-chest-na-90-godishninata-ot-rozhdenieto-na-prof-ljuben-prashkov>)

Студията изследва същността на защитата на културните ценности през призмата на правните и стратегически документи на НАТО, както и на ключови международни документи, каквато е Хагската конвенция за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт. Анализират се функциите и компетенциите на отговорните органи в структурите на НАТО, ангажирани с опазването на културното наследство. Фокусът е и върху опита и практиките на Алианса по примера на мисиите в Косово, Афганистан, Либия. Приносният характер произтича от формулираните препоръки за усъвършенстване ролята на НАТО за повишаване на културната сигурност чрез опазване на културното наследство.

ГЛАВА ОТ КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФИЯ

Сидова, Д. (2021). Човешката сигурност. В Стайкова, Ев. и Юл. Хаджичонева (съст. и науч. ред.) Устойчиво градско развитие – поуки за София (колект. монография), НБУ, С., 267-292, ISBN 978-619-233-176-4 (печатно издание), ISBN 978-619-233-177-1, електронно издание <https://publishing-house.nbu.bg/bg/elektronni-izdaniq/knigi/ustojchivo-gradsko-razvitie-pouki-za-sofiq>

Изследва се ролята на човешката сигурност по отношение на устойчивото градско развитие. Поставя се акцент върху системата на човешката сигурност в Столична община (СО) в конкретиката на „свобода от страх“, която е един от три основни стълба заедно със „свобода от недостиг“ и „свобода за достоен живот“. Заедно с това се анализира състоянието на системата на човешката сигурност в СО и способността ѝ за постигане на устойчиво градско развитие. Два са най-важните приноса в публикацията. Първият е структурирането на SWOT анализ на системата на човешката сигурност в СО чрез проведена експертна оценка с цел извеждане на най-значимите силни и слаби страни, възможности и заплахи. Вторият е разработеният TOWS анализ, посредством който са формулирани четири примерни стратегии, с препоръчителен характер за периода 2021-2027 г., чиято цел е усъвършенстване ролята на системата на човешката сигурност в СО по отношение на устойчивото градско развитие.